

Žáby

Aristofanés

Tato publikace byla zpracována aplikací eKNIHOVNA.cz. E-knihy zdarma ke stažení na www.eknihovna.cz.

Žáby

[Aristofanés](#)

Tato publikace byla zpracována aplikací eKNIHOVNA.cz. E-knihy zdarma ke stažení na www.eknihovna.cz.

1

OSOBY:

Dionysos, bůh.

Xanthias, jeho otrok.

Herakles.

Pluton.

Aischylos.

Euripides.

Charon.

Aiakos.

Děvečka Persephonina.

Dvě hospodské.

Umrlý.

Chor žab.

Chor zasvěcenců.

Baba, pacholci a jiné osoby nemluvící.

Místo děje: Cesta k domu Herakleovu, pak na cestě do podsvětí a v podsvětí samém.

2

První oddíl.

První výstup.

Dionysos a Silenos, co otrok pod jménem Xanthias.

(Dionysos oděn jest v ženskou dlouhou sukni barvy šafránové a kráčí na kothurnu, střevíci to divadelním s vysokými kramflíky. Pres to má přehozenou lvi kůži a na ramenou nese kyj, jako Herakles. Za ním jede na oslu Silenos za otroka oblečen a nese velký vak cestovní. Ubírají se k obydlí Herakleovu.)

Xanthias. Mám, pane, něco obvyklého prohodit, což obecnstvu k smíchu bývá po každé?

Dionysos. I pro mne, co se líbí, kromě: „**Tlačí to!**“ Jen toho chraň se, toho mám již dosyta.

Xanthias. Snad jiný panský žertík?

Dionysos. Kromě: „**Mačká to!**“

Xanthias. Cos naskrz komického tedy?

Dionysos. Pro Diva, tož schutí; jednu věc jen neříkej.

Xanthias. A co?

Dionysos. Bys shodil vak a řekl, že bys kakat chtěl.

Xanthias. To také ne: že, mám-li déle nést tu tíž, a nikdo mi ji nesundá, se uprdnu.

Dionysos. Jen to ne, prosím tě, sic se ti sebliju.

Xanthias. A k čemu mám se nosit s tíží takovou, když dělat nesmím, co dělají

pokaždé jak Phrynichos, tak Lykis i Ameipsias, když někdo v komoedii nese břemeno.

Dionysos. To nedělej, neb mám-li sedět v divadle a vidět takovéto žerty prožlукlé, tož víc, než o rok starší z něho vycházím.

Xanthias. Ó krku, třikrát přeneš'astný krku můj! tak tě to mačká, a ty nesmíš pustit vtip.

Dionysos. A není přepych to a pouhé mazlení, když já to, Dionysos, já syn – Soucleckův se pěšky pachtím sám a toho nechám jet, aby se nehmoždil a břímě nenesl?

Xanthias. Což nenesu?

Dionysos. Jak neseš, když jsi jízdecký.

Xanthias. A přece nesu.

Dionysos. Kterak pak?

Xanthias. I těžce dost.

Dionysos. Cožbřemeno, jež neseš, osel nenesé?

Xanthias. To ne, co já tu mám a nesu, při sám Zeys!

Dionysos. Což neseš, když jsi od jiného nesen sám?

Xanthias. To nevím, ale mačká mně to rameno.

Dionysos. Nuž tedy, když ti osel není pláten nic, tož vezmi si ho na záda a nes ho sám.

Xanthias. Já ubožátko! kdybych jenom na moři byl válčil, hodně bych tě plačkům naučil.

Dionysos. Slez dolů, darebáku! již jsem dorazil tu k těmto vratům, kdežto nejdřív zastavit se musím.

(Tluče na vrata.)

Hochu, jářku, hochu, hoříčku!

(Xanthias slezl zatím s osla, ale vaku nesložil.)

3

4

Druhý výstup.

Předešlí a Herakles.

Herakles. (vykukuje ze vrat). Kdo tloukl na vrata? Ký centaur divoký sem vrazil?

(Zahlídne Dionysa, jenž byl bázlivě ustoupil.)

Kdo to? Pověz, co to znamená?

Dionysos(ke Xanthiovi). Synáčku!

Xanthias. Co se líbí?

Dionysos. Viděl jsi?

Xanthias. A co?

Dionysos. Ten jeho strach.

Xanthias. Ba; snad, že jsi se pominul.

Herakles. I u všech! již se smíchy zdržet nemohu, ač hryžu pysky, musím se dát do smíchu.

Dionysos(myslí, že se ho Herakles bojí). Můj holečku! pojd' ven, jdu k tobě s potřebou.

Herakles. Již nejsem déle s to, bych smích svůj udusil, když na šafraní sukni vidím kůži lví. Co je to? kterak sešel kyj se s kothurnem? Kde jsi se toulal?

Dionysos. Kleisthena stekl jsem.

Herakles. A válčilš na moři?

Dionysos. Tož. Lodí nepřáteljsme potopili dvanácte neb třinácte.

Herakles. Vy dva?

Dionysos. Nu, Pan Bůh ví!

Xanthias (stranou). A v tom jsem procitl.

Dionysos. A když jsem takto Andromedu na lodi si četl pro sebe, tu touha najednou mým srdcem zatřásla; jak myslíš veliká?

Herakles. Jak velká touha?

Dionysos. As jak Molon maličká **Herakles.** To po dívce?

Dionysos. Ó ne.

Herakles. Po chlapci?

Dionysos. Nikoliv.

Herakles. Snad po muži?

Dionysos. Ha!

Herakles. To jsi s Kleisthenem měl?

Dionysos. Nech žertů, bratříčku! Mám strastí takto dost, „*když taková mé srdce mučí toužebnost*“.

Herakles. A jaká, bratříčku?

Dionysos. Toť nelze vyslovit. Než, ano, podobenstvím ti to napovím. Inezatoužilš někdy náhle po kaši?

5

Herakles. Po kaši? Hrome! tisíckrát v mém životě.

Dionysos. Je ti to jasné, neb „*mám jinou vésti řeč*“.

Herakles. Jen zůstaň při kaši, tédobře rozumím.

Dionysos. A touha taková mne nyní užirá po Eyripidovi.

Herakles. Vždyť je už nebožtík.

Dionysos. A nikdo mi to nevymluví na světě, bych pro něj nešel.

Herakles. To snad dolů do Hadu?

Dionysos. Zeys ví, a kdyby něco bylo ještě hloub.

Herakles. A proč?

Dionysos. Mám třeba šikovného básníka, „*neb těch již není, a kdož jsou, to bídáci*“.

Herakles. Což Jophon nežije?

Dionysos. Toť ještě jediné, co zbylo onakého, jestli tomu tak, neb posud nevím s jistotou, jak věc se má.

Herakles. Proč Sophokla, jenž lepší než Eyripides, si nevezmeš, když někoho tam musíš vzít.

Dionysos. Ne – dříve Jophonta chci nechat samého a zkusit, co by bez Sophokla dovedl. A Eyripides, jakový jest filuta, by hned se pokusil s ním prchnout zároveň. A Sophokles byl dobrák zde, jest dobrák tam.

Herakles. Což Agathon?

Dionysos. Již opustiv mne odešel, oželen přátely, ten básník působný.

Herakles. Kam šel, to ubožátko?

Dionysos. K hodům blažených.

Herakles. Což Xenokles?

Dionysos. Ipro mne, ať ho vezme d'as.

Herakles. A Pythangelos?

Xanthias. O mně pořád žádná řeč, kdež přec tak tuze otláčena záda mám.

Herakles. A což pak tady nemáš jiná chlapiska, jež tragoedií na tisíce zdělají, a o hon živavější než Eyripides sám.

Dionysos. Toť pouhé paběrky, jen sami mluvkové, „*Vlaštovek koncertiště*“ – prznitelé Mus, již celí pryč jsou, když se chor jim povolí, by jednou tragoedii mohli počurat. Však plodistvého básníka bys nadarmo teď hledal, jenž by řádnou řeč ti zahlesnul.

Herakles. Jak plodistvý?

Dionysos. Tak plodistvý, by k takové to hrdé výši hlasu svého povznesl: Ó *noho času!* – „*aethře, Divův*

domove!“ Neb: „*Srdce vzpírá posvátné se přísaze a ústa křivě přísahají srdci vzdor.*“

Herakles. A to se tobě líbí?

Dionysos. Víc než k zbláznění.

Herakles. Toť jsou přec pouhé šašky, jak sám nahlížíš.

Dionysos. „*V mé duši nebytuj!*“ neb máš svůj vlastní dům.

Herakles. Nu zkrátka, mně se to zdá býti prabídné.

Dionysos. Uč ty mne hodovat.

Xanthias. A o mně žádná řeč!

Dionysos. Než proč jsem vlastně, kostým ten vzav na sebe, v tvé podobě sem přišel, – bys mi jmenoval no své známé, kdy bych právě jich měl potřebí, jichž sám jsi užil, když jsi pro Cerbera šel.

Pak přístavy mi pověz, krámy pekařské, hampejsy, krčmy, studánky a silnice, pak města, stezky, hospody a noclehy, kde nejmíň štěnic.

6

Xanthias. O mně pořád žádná řeč!

Herakles. Ty chudáku! ity se tam chceš odvážit?

Dionysos. To nechrne být; jen ty mně cesty vyjmenuj, jak bychom nejrychleji přišli do Hadu; – ne horkou však a též ne příliš studenou.

Herakles. Nuž, jakou pak ti jmenovat mám nejdříve? Což? Jedna se stoličky jde a s provazu, chceš-li se oběsit.

Dionysos. Mlč, ta by škrtila!

Herakles. Pak jedna rovná, utlučená drobounce, – ta hmoždířem.

Dionysos. I to snad myslíš rozpuku?

Herakles. Ba, ovšem.

Dionysos. Ta je studená a zimavá, a hnedky jako led ti zmrznou holeně.

Herakles. Mám rychlou jmenovat, jež hodně s vrchu jde?

Dionysos. Pro Diva, ano, víš, že špatný chodec jsem.

Herakles. Tož vydrápej se na Kerameikos.

Dionysos. A pak?

Herakles. Pak vylez na nejvyšší věž.

Dionysos. Co počnu tam?

Herakles. Nuž na dostihy s pochodněmi dívej se, a až pak obecenstvo: „Spusťte!“ zavolá, sám sebe také spusť.

Dionysos. A kam?

Herakles. Nuž se věže.

Dionysos. Itot' bych přišel o dvě porce mozečku; tou cestou nechci kráčet.

Herakles. A jakou pak?

Dionysos. Tou, kudy ty jsi šel.

Herakles. Tot' plavba daleká; – neb k jezeru hned přijdeš velevelkému a bezednému.

Dionysos. Jak se přes ně dostanu?

Herakles. Na loďce takovéto (ukazuje prstem) plavec staříčkový tě převezí a dáš mu mzdy dva oboly.

Dionysos. UJ?

Jak mnoho všudy zmohou ty dva oboly! Jak ty tam přišly?

Herakles. Theseys je tam zavedl. Pak zmijí uhlídáš a potvor tisíce, až hrůza děsných.

Dionysos. Nestraš mne anelekej! Mne nezvrátíš.

Herakles. Pak bahno ohromné a víry lejna lidského, v němž valí se, kdož hostu někdy učinili bezpráví, neb chlapci, zprznivše ho, peněz nedali; kdož matku zprali, aneb otce do tváře kdy tloukli, křivou odpřisáhli přísahu, neb z Morsima kdy veršík náký vypsali.

Dionysos. I u všech všudy! to by mělo ještě být, kdo z Kinesia naučil se pyrrhiše.

Herakles. A potom libý fléten dech tě ovane, i světlo uzříš překrásné, jak tady to, a háje myrtové a sbory blaženců, jak žen tak mužů, k tomu tleskot veliký.

Dionysos. A kdož pak jsou to?

Herakles. Zasvěcenců sborové.

Xanthias. A já, Bůh ví, jsem oslem při tom processí. Však už se déle neponesu s

vakem tím.

(Shodí vak.)

Herakles. Ti všecinko ti řeknou, čeho potřebí, neb přebývají nejblíž právě u cesty, jež tudy vede k samým branám Plutovým. A nyní, bratře, na zdar!

7

Dionysos. Na zdar, bratříčku! Bud hezky zdrav!

(Herakles odejde do vrat.)

8

Třetí výstup.

Dionysos a Xanthias.

Dionysos. Ty, hochu, nalož zas svůj vak!

Xanthias. Než jsem ho skoro složil?

Dionysos. Z čerstva, a to hned!

Xanthias. Ne, prosím, ne tak, najmi raděj někoho si ze zemřelých, jenžto se tam ubírá.

Dionysos. A nepotkám-li ho?

Xanthias. Pak já jdu.

Dionysos. Dobře tak. – A tady právě vynášejí mrtvého.

9

Čtvrtý výstup.

Předešli a umrlý, jehož na márách nesou.

Dionysos. Hej! on tam, já řku, nebožtíku, neslyšíš? Chceš, človíčku, mi váček nésti do Hadu?

Umrlý (zdvihne se na márách). Jak velký?

Dionysos. Ten tu.

Umrlý. Dáš dvě drachmy odcesty?

Dionysos. Ne, Zeys ví, mñ bych dal.

Umrlý (k nosičům). Jen jděte cestou svou.

Dionysos. Ty bloudku! počkej přece, snad se smluvíme.

Umrlý. Když nechceš dát dvě drachmy, ani nemluvme.

Dionysos. Vem devět obolů!

Umrlý. To raděj obživnu.

(Odnese umrlého.)

Xanthias. Ten proklatec, jak hrdá! Mám mu jednu dát? Ted půjdu sám.

Dionysos. Ty duše dobrá, šlechetná! Tož jděme tedy k loďce.

10

Pátý výstup.

Předešlí. Charon, jenž pod prosceniom na loďce se objeví.

Charon. Oop! přistavte!

Xanthias. Co jest to?

Dionysos. Na mou věru, toť to jezero, němž nám povídal: a loďku vidím též.

Xanthias. při sám Poseidon! A toť je Charon sám!

Dionysos (bázlivě). Charone! na zdar, na zdar, na zdar, Charone!

Charón(mrzutě, ani pozdravení Dionysova si nevšímaje). Kdo ze strastí a trampot k odpočinku chce, kdo v nivy Lethské, v zemi vajec kočičích, kdo k Cerberanům, na koloneb Tainaros?

Dionysos. Já.

Charon. Tedy rychle vstup!

Dionysos. Kde míníš přistavit? což v skutku Na kole?

Charon. Zeys ví, že ty to jsi; vstup tedy!

Dionysos. Hochu, sem pojd'!

Charon. Raba nevozím, leč na moři že válčil, když šlo o hrdla.

Xanthias. Můj Bože! vždyť jsem tenkrát stonal na oči.

Charon. Tož tedy jezero to kolem oběhni.

Xanthias. A kde mám čekat?

Charon. U té skály horoucí, tam na lavici.

Dionysos. Rozumíš?

Xanthias. Ba rozumím. Ach! co jsem to dnes potkal, když jsem z domu šel?
(Běží okolo orchestry k thymeli a čeká zde.) **Charon**(k Dionysovi). Sem sedni k
veslu! – Kdo chce s sebou, pospěš si!

(Dionysos sedí u vesla, jak by spal.)

Co tady děláš?

Dionysos. Co bych dělal jiného než seděl u vesla, jak jsi mi poručil.

Charon. A sedneš-li pak sem, ty břicháči?

Dionysos(sedne si pohodlně k veslu). No už.

Charon. A hneš-li rukou přec a napřáhneš.

Dionysos(dělá pohyby oplzlé). No už.

Charon. Nech toho šaškování! raděj opři se a chutě vesluj.

Dionysos. Kterak pak to dovedu, já neznalec, nesalaminský, nemořský a
veslovat.

Charon. I snadno; a zpěv uslyšíš překrásný, až se jenom napřáhneš.

Dionysos. Čí zpěv?

Charon. Žab – labutí, až zázračný.

Dionysos. Dej znamení.

11

Charon. Oop op, oop, op!

12

Šestý výstup.

Předešlí. Chor žab neviditelný.

Chor žab. Brekekekex, koax, koax, brekekekex, koax, koax!

Zdrojů dítká jezerní!

zpěvů hlahol souzvučný zahlesněm, – líbeznou naši písničku, koax, koax!

kterouž my Nysejskému

Dionysu Divovci

z bahna pějem s jásotem, když opojeným průvodem slavě chytry posvátné

lidu zástup k našim chrámům putuje.

Brekekekex, koax, koax!

Dionysos. Mne ale hačadlo začíná už bolet, ó koax, koax!

Chor žab. Brekekekex, koax, koax!

Dionysos. Vy ovšem na to nedbáte.

Chor žab. Brekekekex, koax, koax!

Dionysos. Ijděte k d'asu stím koax, nic nejste nežli jen koax.

Chor žab. A to právem, všetečko!

Neb nás milují lyry-umělé Musy, a Pan rohonohý,

na zvучné jenž tresti hrá; milci též jsme Apoliona varytáře, rákos na kobyly k lyře v bahně jemu pěstujíce.

Brekekex, koax, koaxí

Dionysos. Já jsem už dostal puchýře a dávno se mi potí řít; a jak se shýbnu, zabručí: Brekekex, koax, koax!

Plémě zpěvu milovné přestaň už!

Chor žab. Ještě hlučněj zapějeme, nežli kdy jsme za dnů blahoslunečných mezi šachorem a sítím

skákaly se blažíce

zpěvem písni plavbohravých, neb Divova deště znikše v hloubi vodní chorovod

13

pestrým hlasem zazvučily při bublotu blabuní.

Brekekekex, koax, koax!

Dionysos. Chut' vám k tomu odejmu.

Chor žab. Toť by se nám hrozně vedlo.

Dionysos. A mně ještě hrozněji, puknu-li tím veslováním.

Chor žab. Brekekekex, koax, koax!

Dionysos(bije po nich). Co mi do vás, vem vás das!

Chor žab. Ano budem hulákati, tolik, co jen hrdlo stačí, vřeštit budem celý den.

Brekekekex, koax, koax.

Dionysos. Tím na mně nevyhrajete.

Chor žab. A na nás ty též nikterak.

Dionysos. Vy ale na mně ještě míň, nebo budu hulákati,

potřeba-li, celý den,

až vás všechny s vaším koax přemohu.

Brekekekex, koax, koax!

(Chor žab mlčí.)

Přec učinil jsem konec koax vašemu.

(Lod'ka přirazila.)

Charon. Hej! zadrž, zadrž! veslem přistrč ku břehu! Dej převozné a vystup.

Dionysos. Zde dva oboly.

14

Sedmý výstup.

Dionysos a Xanthias.

Dionysos (bázlivě). Hej, Xanthie, kdeś Xanthie, nu Xanthie!

Xanthias. Juchu!

Dionysos. Pojd' sem, jen sem.

Xanthias(zahlídne Dionysa). I, pane, pozdrav Bůh!

Dionysos. Co je to tady?

Xanthias. Bahniště a čirá tma.

Dionysos. A viděl jsi snad také otcevraky zde a křivopřísežníky, o nichž povídal?

Xanthias. Ty ne?

Dionysos(ukazuje na obecenstvo). I na mou věru, posud vidím je. – Než co teď počnem?

Xanthias. Nejlíp, abychom šli dál, neb zde to místo, kde ty divé šelmy jsou, jak on nám povídal.

Dionysos. I ať ho vezme d'as! Ten toho nažvástal, jen abych dostal strach; je na mne žárliv, neb ví, jak jsem bojovný. „**Vždyť není nic tak smělého, jak Herakles.**“ Ted' bych si přál se tady s něčím setkat a míti boj, jenž za tu cestu sem by stál.

Xanthias. Zeys ví! já tady slyším šumot nějaký.

Dionysos. A kde pak, kde?

Xanthias. Tu zádu kdes.

Dionysos. Jdi zádu teď.

Xanthias. Ne, je toněkde napřed.

Dionysos. Nu, jdi napřed teď.

Xanthias. Ať Zeys mne trestá, šelmu vidím ohromnou.

Dionysos. Jak vypadá?

Xanthias. Ó hrozně! pořád jinace: teď jako vůl, jak soumar, teď jak panická, ta nejkrásnější.

Dionysos. Kde jest? Hned se do ní dám.

Xanthias. Už zas ne jako panička, teď jako pes.

Dionysos. To je ta Empusal **Xanthias.** Vždyť celý obličej jí ohněm plápolá.

Dionysos. Má nohu kovovou?

Xanthias. Poseidon ví! a druhou z hnoje oslího. Věř upřímně.

Dionysos. Ó kam se schovám?

Xanthias. A kam já?

(Rozutekou se.)

Dionysos(k svému knězi, jenž v první řadě sedadel na čestném místě sedí). Můj kněze! zachraň mne, pak budem spolu pít.

Xanthias. Je po nás, reku Herakle!

Dionysos. I nevolej! Jen prosím, člověče, to jméno nevyslov!

Xanthias. Tož tedy: Dionyse!

15

Dionysos. I tot' ještě hůř. Jdi raděj cestou svou.

Xanthias. Sem, milý pane, sem!

Dionysos. Co jest?

Xanthias. Bud' bez strachu, vše dobře spraveno, a mužem směle s Hegelochem zavolat: „**Z vln rozbouřených**

vzešel nám zas pohodný.“ Pryč už je Empusa.

Dionysos. O přísahej!

Xanthias. Zeys ví!

Dionysos. A zaklej se.

Xanthias. Nu, Zeys ví!

Dionysos. Přísahej!

Xanthias. Zeys ví.

Dionysos. Achich! jak jsem to zbledl při tom pohledu. (Ukazuje na svého kněze.) A ten zas strachem jako oheň zčervenál. Achich! „**a odkud strast ta na mne dolehla? a koho z bohů vinit mám z mé záhuby?**“ Snad „**nohu času**“ aneb „**aether, Divův dům**“?

Xanthias. Slyš, pane!

Dionysos. Co je zas?

Xanthias. Což neslyšíš?

Dionysos. A co?

Xanthias. Dech fléten.

Dionysos. Zajisté, a také z pochodní kým vanot ke mně věje velmi mystický. Než skrčme se a poslouchejme tichounce.

16

Osmý výstup.

Předešlí. Chor zasvěcenců.

Chor zasvěcenců(za scénou).Jakche, ó Jakche!

Jakche, ó Jakche!

Xanthias. Tot' jistě, pane, jest to; zasvěcenců sbor se tam kdes veselí, o němž nám povídal, neb „**Jakche!**“ tt prozpěvují jak Diagoras.

Dionysos. Mně též se takto zdá, než budme tichouncí.

Chor zasvěcenců(kráčí do orchestry).Jakche mnohoslavený, v sídlech těchto trůnící, Jakche, ó Jakche!

zavítej

s chorovodem na ty luhy ku posvátným thiasotům, otřásaje mnohoplodým,

bujně na skrání se stkvoucím věncem myrtovým.

Smělou nohou zakřepčíž při veselé, při jaré,

milohravé slavnosti,

mnohým vděkem zdobené, – křepčíž při velebném, svatém Mystů blahých chorovodu.

Xanthias. Ósvatá, velebená dcero Demetry, jak sladce mi ta vepřovina zavání!

Dionysos. Sed' tiše, jestli kousek drobu dostaneš.

Chor zasvěcenců. Rozniť, máchaje v rukou, plamenné pochodně, Jakche, ó Jakche!

svátku nočního hvězdo světlonosná.

Plamenem se luhy září, křepčí kolena i starců; svízele a věku břímě blaze
setřásli, i svá léta šedivá

při posvátné oslavě.

Nuže pochodní svítě

kráčeť v čele a na luh květnatý, blažence, junů choř zaved.

Náčelníkchoru. V svatém mlčení každý trvej a odstup od našich chorů, kdo jest
neznalý řečí těchto a nemá čistoty srdce, neb kdo orgie nezřel spanilých Mus a
netančil při nich, komu bakchické nedal svěcení býkožravý Kratínos, kdo se z
darebných žertů těší, jež smíchy v nečas si tropí, neb kdo netiší Sivou vzpouru a
není k občanům mírný, nýbrž dráždí a v plamen dmychá, jen zisku vlastního
chtivý, neb když bouří jest obec zmítána,

17

dary bere co vládce, kdo tvrz anebo lodí zradil a proti zákazu zboží vozil z Aiginy, druhý Thórykión, ten proklatý berní, kterýž dopravil kůže, plátno a smůlu do Epidauru, neb kdo peníze vrahům k výpravě loďstva vydati radil, neb kdo Hekatin obraz pokakal, pje kyklické chory, neb kdo mstivě co řečník básníkům něco uhryzl od mzdy, že o vlastenske'm svátku Bakchově si ho dobrali v kuse: jim všem zvěstuji slavně, zvěstuji opět, potřetí pravím, aby mystický chor náš minuli; vy pak začněte zpěv a celonoční svou slavnost, jako se sluší k tomuto svátku.

Chor. Kráčeť každý srdnatě v lůno krásnokvětnaté

luhů těch a křepčič,

trop si žerty,

zapsej a dováděj.

Uměním jste dosti slavní, pročez vzhůru, velebte ušlechtilou Soteiru

a zpěvem ji oslavte,

ježto vlast tu

na věky nám zachrání,

byť se zpouzel i Thorykion.

Náčelník choru. Jinačím zpěvu způsobem plododárnou tu královnu slavte, bohyni Demetru a božskými písněmi velebte hlučně!

Chor. Demetro, orgií svatých vládkyně, milostně přibud', vezmi chor svůj do ochrany, abych mohl bez pohromy hrát a pěti celý den,

mohl mnoho posměšného, mnoho vážného též říci, a když důstojně tvých svátků zahraj u a zapěju,

vítězně byl ověnčen.

Náčelník choru. Nuž eia!

Také boha mladistvého

písněmi sem pozvete,

aby naším účastníkem

v chorovodu tomto byl.

Choru polovice. Jakche mnohoslavený, jenž svátečnou tu píseň přelibou jsi
nalezl, doprovod' nás k bohyni,

a osvědčiž, jak lehounce pout' dálnou konat umíš.

Celý chor. Jakehe, choru-milovný, průvodcem mi bud'.

Choru polovice. Vždyť sám jsi přikrojil mne k posměšnosti

18

a nuzotě ty moje sandálečky a hadříčky,
sám stanovil, že bez trestu zde hrát a křepčit smíme.

Celý chor. Jakche, choru-milovný, průvodcem mi bud.

Choru polovice. I zahlídl jsem, okem stranou mrště, jak dívčince s tak
roztomilým líčkem, mé družici

z šatíček prasklých prsíčko se krásně vyklobalo.

Celý chor. Jakche, choru-milovný, průvodcem mi bud.

Xanthias. Já také vždy rád bývám průvodcem a chci s tou dívčinou zde hrát a
křepčit.

Dionysos. A já též.

Chor. Doberme si, líbo-li, Archedema společně,
jenž do sedmého roku zoubků nedostal, teď však demokratuje
u zemřelých nahoře
a je tam vůdcem všelikeré holoty.

Kleisthenes, slyšel sem, ten prý žalem na hrobě
si škube zadnici a drápe obličej, shýbnut vzdychá, naříká, oplakává s břeskotem
Sebína, jenžto z Anaphystu pochází.

Hippobinův Kallias

jest prý rekem na moři

a oděn do lví kůže, kterouž dívka má.

Dionysos. Snad můžete nám říci, kde tady Pluton bydlí; jsme cizinci a přišli jsme sem právě teď.

Náčelník choru. Nemusíš dále jiti a více se mne ptáti, neb věz, že u vrat jeho jsi už u samých.

Dionysos. Hej hochu! nalož vak.

Xanthias. Co jiného to zase, než pořád o vaku ta stará poháka.

Choru polovice. V kruh svatý vstupte bohyně, v háj vstupte květonosný a zaplesejte, druhové,

o svátcích bohulibých.

Já s dívkami a paními půjdu, kde noc svatá seslaví cudné bohyni, svíci svatou nesa.

19

Druhá polovice choru. Již krácejme na růžové a květnaté ty luhy, již podle zvyku svého zde rozkošnými chory se potěšme, jež blahé nám Moiry zavedly.

Neb nám jen svítí líbezně zář sluneční a světla svit, nám zasvěcencům blahým, již rodákům jak cizím týž poctivý a zbožný jsme zachovali mrav.

(Chor postaví se okolo thymely. Dionysos a Xanthias jdou k vratům Plutonovým.)

20

Devátý výstup.

Dionysos, Xanthias, Aiakos.

Dionysos. Nuž, kterak pak mám na ty dveře zatlouci? jak asi tlukou lidé v těchto krajinách?

Xanthias. Nač marně otálíš? jen do vrat burácej, jsa nejen *ruchem* než i *duchem* Herakles.

Dionysos (tluče na vrata). Hej, hochu!

Aiakos (uvnitř). Kdo to?

Dionysos. Herakles, rek mohutný.

Aiakos(vystoupí). Ty otrope, ty darebo, ty nestydo, ty zlosyne všech prazlosynů zlosyne! jenž jsi nám psa vy vábil, mého Cerbera, jej lapnul, škrtil, vyzdvihl a prchnul s ním, jež já jsem střežil. Ale teď tě tady mám. Jen počkej! – Stygy skála černoútroba a krvoronné Acherontu úskalí? tě postřeží a Kokytu psi těkaví; had stohlavý, Echidna strašná útrobu ti rozdrápe a plíce tobě vyškubou Tarte'sske muraeny, a obě ledviny - se samými střevy – krví kanoucí ti vytrhají Tithrasické Gorgony. Hned kvapnou nohou pro ně poběhnu. (Odběhne.)
(Dionysos byl mezi tou řečí strachem k zemi se povalil.)

21

Desátý výstup.

Dionysos a Xanthias.

Xanthias. Hej, co jsi dělal?

Dionysos. Sral jsem, řekni: Pozdrav Bůh!

Xanthias. Ty latrmane! jestli pak mi vstaneš hned, než tě kdo uhlídá.

Dionysos. Jdou na mne mrákoty, jen přilož mi sem honem houbu na srdce.

Xanthias. Tu máš!

Dionysos(bére Xanthía za ruku). Nu přilož!

Xanthias. Kam pak? (Dionysos strká mu ruku k zadnici.) Zlatí bohové! což tady srdce máš.

Dionysos. Iono leknutím mi spadlo trošičku sem dolů do břicha.

Xanthias. Ty sketo, u bohů a lidí největší!

Dionysos. Já sketa? jenž jsem houbu žádal od tebe? To nikdo jiný byl by nedělal.

Xanthias. A co?

Dionysos. Nu ležel by a čuchal to, jak bázlivec; já ale vstal a ještě k tomu utřel se.

Xanthias. Tot' hrdinství, Bůh ví!

Dionysos. To si myslím, při sám Zeys! A ty's těch strašných křiků a těch vyhrůžek se nelekl?

Xanthias. Ba, ani na to nemyslíl.

Dionysos. Nuž, tedy, když jsi hrdina tak udatný, tož budiž trochu mnou a vezmi tento kyj a lví tu kůži, máš-li srdce bez strachu já za to tobě budu zatím nosičem.

Xanthias. Dej rychle sem! vždyť musím přec jen poslouchat. A pohled' na toho Herakla – Xanthia, zdaž bát se bude a tvou míti statečnost.

(Vystřídají oděv.)

Dionysos. Toť v skutku celý onen lotr z Melity. Dej nyní sem, já tedy vak si naložím.

22

Jedenáctý výstup.

Dionysos, Xanthias a děvečka Persephonina.

Děvečka. Jseš tady, Herakle, můj miláčku? Jen dál! Jak uslyšela bohyně, že's přišel sem, hned pekla chléb a kaši z hrachu vařila, dva neb tři hrnce, také vola celého a koláče a buchty upekla. Jen dál!

Xanthias. Ó krásně, díky!

Děvečka. Na mou věru, nenechám tě odsud odejít, neb také kuřátka ti usmažila, a též jiné pamlsky ti upekla a víno slila nejsladší: nuž pojd' jen!

Xanthias. Příliš laskavě!

Děvečka. Tys blázínek, již tebe odsud nepustím, neb překrásnou též píšťkyni tam máme, a pak tanečnic dvě nebo tři.

Xanthias. Což? tanečnice, povídáš?

Děvečka. Tak mlad'ounká, tak roztomilá holátka. Než vejdi už, neb kuchař právě od ohně chtěl ryby brát a také stůl již chystali.

Xanthias. Jdi tedy nejdřív tanečnicím oznámit, jež uvnitř jsou, že sám hned přijdu za tebou. (Děvečka odejde.) (K Dionysovi.) Pojd' hezky za mnou, hochu, pojd' a nes mi vak!

Dionysos. Hej, počkej, snad jsi nemyslil to opravdu, když jsem tě z žertu za Hérakla přestrojil? Snad, nechceš hloupé kousky tropit, Xanthie? Nuž, vezmi jenom vak svůj opět na sebe.

Xanthias. I cože? nemyslíš mi snad zas odejmout, co sám jsi dal?

Dionysos. Jen rychle, stalo se již tak. Dej kůži dolů!

Xanthias. Boží, Vás zvu za svědky a Vám to zůstavuji.

Dionysos. Jací bohové? Tot' nesmysl a hloupost, když se domýšlíš, že rab a člověk budeš synem Alkmeny.

Xanthias(svléká oděv).Nuž dobře, bud si, tu to máš! Však budeš mne zas jednou hodně potřebovat, dá-li Bůh.

Chor. Takto jedná muž, jenž rozum má a věhlas – muž, jenž mnoho ve světě se pohyboval;

vždy se v lodi na tu stranu

chýlí, kde se dobře daří,

nežby jako malovaná

socha stál vždy v postavení

jednom, neboť obracet se

na pohodlnější stranu

svědčí o dovedném muži,

o povaze Therarnenské.

Dionysos. Nebylo by k smíchu, kdyby Xanthias, ten otrok tady, na kobercích Miletských se povaloval s tanečnicí a mně velel nočník přinést, já pak na něj hledě, na své, píšťale si musel hrát, on však, jakový je šelma, toto vida, vyt' al by mi jednu, ažby přední chor můj z čelistě mi vyrazil.

23

Dvanáctý výstup.

Dionysos, Xanthias a dvě hospodské.

První hospodská. Pojd', Plathano, pojd sem, je tu ten darebák, jenž do hospody naší přišel ondyno a šestnáct chlebu nám tu zhltal.

Druhá hospodská. Při sám Zeys on jest to skutečně.

Xanthias. Zle bude někomu.

První hospodská. A k tomu dvacet porcí po půl obolu kýt vařených.

Xanthias. To také někdo zaplatí.

První hospodská. A množství česneku.

Dionysos. Což blázníš, ženštino? vždyť nevíš, co to mluvíš.

První hospodská. Snad jsi nemyslíš, že tebe nepoznám, když máš ty kothurny? rybách na modro to ani nemluví.

Druhá hospodská. Ina mou! o tom čerstvém sýru také ne, jež zároveň i s košíky on spolíkal; a když pak od něho jsem chtěla peníze, tu na mne koukal zuřivě a začal řvát.

Xanthias. Tak on to dělává, ten způsob všude má.

Druhá hospodská. A meč svůj tasil, jako by se pominul.

První hospodská. Bůh ví! já ubohá.

Druhá hospodská. A tak nás polekal, že obě na půdu jsme honem utekly. On ale upláchl vzav s sebou ubrusy.

Xanthias. Ito tak dělá. Něco počít musíte.

První hospodská. Jdi, zavolej mi návladního Kleona.

Druhá hospodská. Mně Hyperbola, najdeš-li ho, zavolej, bychom ho rozdrtily.

První hospodská. Chřtáne hanebný! tím kamenem bych vytloukla ti s radostí ty zuby, jimiž jsi mou živnost spolíkal.

Druhá hospodská. A já bych tebe do propasti hodila.

První hospodská. A já bych vzala sekáček a rozt'ala ti jícen, jímž jsi chleby moje pohltil. – Teď pro Kleona poběhnu, ten ještě dnes před soudem všechno z něho zase vysouká.

(Hospodské utekou.)

24

Třináctý výstup.

Dionysos a Xanthias.

Dionysos. Ať bídne zhynu, nejsi-li můj miláček.

Xanthias. Víím, víím, kam míříš; přestaň, přestaň řečí tou. Už Heraklem víc nebudu.

Dionysos. Ne nikoliv, můj Xanthoušku!.

Xanthias. Jak jenom synem Alkmeny bych mohl být, já člověk jen a k tomu rab.

Dionysos. Víím, že se hněváš, víím, a právem činíš tak, a kdybysi mne sepral, nic bych neřekl. Nu, jestli ti to příště zase odejmu, ať do kořán já, ženuška a děťátka hned záhynem i s Archedemem blykavým.

Xanthias. Tu přísahu chci přijmout; vezmu kostým zas. (Střídají oděv.) **Chor.** Tvou teď bude péčí, když jsi kostým na se vzal, ježž dříve jsi už nosil, bysi zas

rekem mladistvým se stal a zuřivě kol sebe hleděl, pamětliv jsa boha, jehož podobu jsi na se vzal.

Jestli při hlupství tě stihnou, aneb zjevíš-li se sketou, nebude ti jiná pomoc, vak svůj zase poneseš.

Xanthias. Dobře radíte mi, muži!

Avšak sám jsem již to samé u sebe si rozvážil.

Dobře víím, že jestli‘ něco šťastného se zjeví, on zas vyzvléci mne bude chtít.

Avšak chci dnes prokázati hrdinnost a mužnou sílu a jak šťovík koukati;

a hned toho bude třeba, slyším vrata vrzati.

25

Čtrnáctý výstup.

Předešlí. Aiakos s pacholky.

Aiakos(k pacholkům). V tu chvíli spoutejte mi toho psolapa, ať trestu dojde; rychle!

Dionysos. Zle je někomu.

Xanthias. Jdi na kolo! Pryč z cesty!

Aiakos. Co, chceš vzdorovat? Hej, Dityle a Skeblye, hej, Prodoke! sem pospěšte a skolte mi to chlapisko.

Dionysos. Není to hrozné, někomu chtít natlouci, že trochu kradl.

Xanthias. Ovšem, toť je strašlivé.

Aiakos. Ba hanebné a hrozně.

Xanthias. Ať mne vezme d'as! chci hnedky umřít, jestli jsem byl někdy zde, neb, co by za vlas stálo, tobě ukradl.

Než učiním ti skutek naskrz šlechetný: zde vezmi toho otroka a zmuč si ho, a jestli že mne vinna shledáš, usmrť mne!

Aiakos. A jak ho zmučím?

Xanthias. Jak jen můžeš: na hřebřík ho uvaž, oběs, odři, bičuj ježkovcem, dej na skřípec, a octa nalej do nozder, vlož na něj cihly, a vše jiné, jen to ne, bys pažitkou ho bil a mladou cibulí.

Aiakos. Tot' slušná řeč, a jestli bitím chlapisko ti zmrzačím, tu za ně leží peníze.

Xanthias. Inení třeba, jen ho odved k mučení.

Aiakos. Ne, raděj tady, by ti svědčil do očí.

(K Dionysovi.) Slož rychle vak, však ale, ať mi žádnou lež zde neříkáš.

Dionysos. Bud každý slavně varován, mne mučiti, – jsem Bůh, a jestli přec, pak sám ať si to přičítá.

Aiakos. Ico to povídáš?

Dionysos. Že Bůh jsem, pravím, Dionysos, Divův syn. A tot' můj otrok.

Aiakos. Slyšel jsi?

Xanthias. Ba slyšel jsem. A proto musíš ještě víc ho bičovat, neb je-li Bůh, tož neučili ničeho.

Dionysos. A ty, jenž také za Boha se vydáváš, což nemáš dostat právě tolik ran, co já?

Xanthias. I tot' je slušná řeč; a koho nejdříve z nás dvou zde při tom bití uzříš naříkat a plakat, toho nepovažuj za Boha.

Aiakos. I není jinak, ty jsi člověk rozšafný, vždy, co je slušno, zastáváš. Nuž, svlečte se.

Xanthias. Jak nás chceš rovným právem bít?

Aiakos. Tot' snadná věc, dám pokaždé vám po ráně.

Xanthias. Tot dobře tak.

Aiakos(dá ránu Xanthiovi).Tu máš.

Xanthias(jakoby nic). Dej pozor, jest-li s sebou jenom hnu.

Aiakos. Již jsem tě udeřil.

Xanthias. Ba ne.

Aiakos. A nezdá se. Ted půjdu toho udeřit. (Dá Dionysovi ránu.) **Dionysos.** A kdy pak to?

Aiakos. Vždyť jsem tě udeřil.

Dionysos. A proč jsem nekýchnul?

26

Aiakos. To nevím; půjdu teď zas zkusit toho zde.

Xanthias. Proč neděláš? (Dostane ránu.) O jejeje!

Aiakos. Co jejeje? To bolelo?

Xanthias. Ba ne, jen jsem si zpomenul, kdy v Diomeie bude svátek Heraklův.

Aiakos. Toť člověk pobožný! Ted k tomu musím jít. (Dá Dionysovi ránu.)

Dionysos. Aiaiai.

Aiakos. Co jest ti?

Dionysos. Vidím rytíře.

Aiakos. Proč tedy pláčeš?

Dionysos. Cítím tady cibuli.

Aiakos. A na to nedbáš nic?

Dionysos. Co je mi do toho.

Aiakos. Tož tedy k tomu zde zas musím jednou jít. (Dá Xanthiovi ránu.)

Xanthias. Ó je!

Aiakos. Co jest to?

Xanthias. Vytáhni mi tento trn.

Aiakos. Co to má znamenat? Zas musím jít tam. (Dá Dionysovi ránu.)

Dionysos. Apollo, jenž jsi v Delu kdes neb Pythonu!

Xanthias. Má bolest; slyšel jsi?

Dionysos. Já nikoliv; já jsem si jen na Hipponaktův veršík zpomenul.

Xanthias. Tak nepořídíš; tluc ho nyní do břicha.

Aiakos. Ba na mou věru! Nastrč tedy žaludek! (Tluče Dionysa) **Dionysos.** Poseidon!

Xanthias. Někoho to bolí!

Dionysos. Na mysu Aigejském a v moře sivého hlubinách vládnoucí.

Aiakos. Ne, pro Demetru, nemohu se dopátrat, kdo z vás je Bůh; než vejděte tam oba dva; můj hospodář vás jistě brzo rozezná, a Persephona, neb jsou oba bohové.

Dionysos. To pravíš dobře, ale byl bych přál, bys tak byl udělal, než jsem ty rány obdržel.

28

Parabasis.

Chor(obrácen k obecenstvu).

K svatému choru, ó Muso, zavítej, pospěš k rozkošným zpěvům a pohled' na
davy lidstva, kterak tu sedí

tisíce věhlasu, každý marnější nad Kleophonta, jemuž na žvavých rtech

strašlivě štěbetá

vlaštovka z Thracie,

na větvi barbarské usedlá;

plačtivě kňourá písničku slavičí, píseň, že by byl zničen

při hlasech i rovných.

Náčelník choru(k obecenstvu).

Slušno jest, by chor váš svatý, co jest obci prospěšno, poučlivě poradil. Nuž tedy
nejdřív se mu zdá, že se mají srovnat občané a hrůza pominout, a když někdo
zhřešil, sveden Phrynichovým uskokem, má se, pravím, pokleslému příležitost
poskytnout, aby před soudem se od poklésků starých očistil.

Nikdo nemá, pravím dále, býti v obci bezectným.

Neb je hanebno, by ten, kdo jednou válčil na moři, hned byl Plataianem učiněn a
pánem z otroka.

Nemám ovšem proč, bych řekl, že to dobře nebylo, ano chválím, že jste jeden
moudrý čin tím spáchali, však i slušno, byste těm, kdož s vámi, jak jich otcové,
často bojovali na lodích a rodem patří k vám, jednu chybu odpustili, když vás za
to žádají.

Pročež nechte všeho hněvu, vy, ty hlavy přemoudré, raději si všechny lidi za příbuzné získejme, a ctným buď a občanem, kdož s námi válčil na moři.

Pakli ale vynášet a pyšniti se budeme s naší obcí, ač nás bouřné vlny drží v objetí, zamoudré nás v příštích dobách považovat nebudou.

Chor. „*Schopen-li jsem poznat mrav a život*“

člověka, jenž brzo zpláče,

tož la opice tu, teď tak hřmotivá, Kleigenes maličký,

29

nejbídňější z lazebníků,
co kdy vládli směsí popelnou
lži-ledkových prášíčků
Kimolskou hrudkou,
dlouho se již neudrží, což on věda
horlí pro válku a chodí,
aby svlečen nebyl v ožralství,
s klackem neustále.

Náčelník choru.

Často se mi zdá, že naše obec tentýž osud má, což se týče občanu, těch počestných a šlechetných., jak ty mince staré a ty nejnovější zlatníky.

Neb ač ony naskrz dobré jsou a nijak falešné, ano, jak se mně zdá, nejkrásnější z peněz veškerých, jediný pak rázu pravého a kovu ryzího, a to všude, mezi Helleny a mezi barbary, přec jich nebereme, nýbrž bídňých těchto měďáků, dnes neb včera ražených a k tomu rázem prašpatným: tak i občany, jež známe, že jsou muži rozšafní, z dobrých rodin, spravedliví, počestní a šlechetní, vycvičení y zápasnách a chorech a všech uměních, zavrhuju, ale cizích měděných těch Pyrrhiů, chlapů špatných z rodin špatných užíváme ke všemu, vetřelců těch teprv příšlých, jichž by obec před časy ani za očistnou obět' ráda byla nebrala.

Nuže tedy, nesmyslní! mrav a způsob proměňte, k řádům řádné lidi berte zas; tím chvály dojdete, když vás potká vznik a zdar, když nezdar, se ctí alespoň vše, co utrpíte, v mysli moudrých trpět budete.

30

Druhý oddíl.

První výstup.

Aiakos a Xanthias přicházejí z domu, v němž chvilkami jest slyšet hřmot.

Aiakos. Tvůj hospodář, jak Zeys mi ochráncem, je přec jen pravý šlechtic.

Xanthias. Proč by nebyl šlechticem, když neumí, než víno pít a holky mít.

Aiakos. Že's nebyl bit, když do očí ti dokázal, že jsi co otrok za pána se vydával.

Xanthias. Byl by to pykal.

Aiakos. To jsi kousek vyvedl co pravý rab; tak jednat mou též rozkoší.

Xanthias. Že rozkoší?

Aiakos. Jsem jako v nebi devátém, když pána mohu proklínati potají.

Xanthias. Což hodně bručet, když po řádném výprasku jdeš ze dveří?

Aiakos. To také potěšení mé.

Xanthias. A do všeho seplést?

Aiakos. Neznám nic sladšího.

Xanthias. Ó Dive pobratimský! a pak poslouchat, co paní mluví?

Aiakos. Po tom jsem ti zblázněný.

Xanthias. Což lidem přede dveřmi hned to povídat?

Aiakos. Ó to když dělám, jako bych byl u holky.

Xanthias. Phoib' Apollone! podej mi svou pravicia nech se zulíbat a polib mne;

– než rci, pro Diva, souochrance našich výprasků! co jest to uvnitř za povyk a strašný křik a hroznou vádu?

Aiakos. Eyiiipida s Aischylem.

Xanthias. Ah!

Aiakos. Věci, velké věci mezi mrtvými se udály a velmi silné vzbouření.

Xanthias. A proč?

Aiakos. Je lady dole zákon položen, že ten, kdo ve velkých a zdárných uměních byl nejslavnější mezi svými soupeři, zde v Prytaneu čestně má být častován WS a vedle Plutona hned trůnit.

Xanthias. Rozumím.

Aiakos. Až kdyby přišel věhlasnější v umění, než on byl sám, pak tomu musí ustoupit.

Xanthias. Proč ale věc ta pobouřila Aischyla?

Aiakos. On právě na tragickém trůnu zasedal, co mistr ve svém umění.

Xanthias. A kdo pak teď?

Aiakos. Ipřišel Eyripides sem a ukázky. hned podal svého umění všem taškářům, všem otcevrachům, lupičům a zlodějům, jichž v Hadu množství jest; – jak mile zaslechlity protimluvy, zápletky a otáčky, hned třestili a za mistra ho vynesli. Tím nadmut po trůnu se hnál, kde Aisehylos jest zasedal.

Xanthias. A nebyl ukamenován?

Aiakos. Bůh chraň! Než luza křičet začala, by soudse stanovil, kdo věhlasnější v umění.

Xanthias. Ta holota!

Aiakos. Až nebesa se otrásla.

31

Xanthias. Což neměl přívrženců také Aischylos?

Aiakos. Vždyť to co řádné, je i tady pořádku.

Xanthias. A což pak Pluton učiniti zamýšlí?

Aiakos. Hned závodění ustanovil jim a soud i zkoušku jejich umění.

Xanthias. A čím to jest, že trůnu nepožadoval též Sophokles?

Aiakos. Bůh chraň! To nijak, nýbrž zlíbal Aischyla, když dolů přišel a podal mu pravici; ten ovšem chtěl mu ihned stolec postoupit, než onen chtěl, jak Kleidemides vyprávěl, být v záloze, a zvítězí-li Aischylos, v té řadě zůstat, pakli ne, tož bude sám prý s Eyripidem o umění závodit.

Xanthias. A co se stane?

Aiakos. Za chvilinkou malinkou se budou na tom místě hrozné věci dít, a na vážkách se bude vážit umění.

Xanthias. Což zvaží truchlohru, jak tele o svátcích?

Aiakos. Isáh a loket na verše sem přinesou, a skladné čtverhrany, v nichž cihly dělají, pak pravítko a krokvici; verš za veršem prý bude Eyripides měřit truchlohru.

Xanthias. To, tuším, neponese lehko Aischylos.

Aiakos. Stál s hlavou shýbnutou a hleděl jako býk.

Xanthias. Kdo pak to rozsoudí?

Aiakos. To bylo nesnadné, neb našli nedostatek mužů věhlasných, i Athénští nebyli Aischylovi vhod.

Xanthias. Snad velkou část jich za taškáře usoudil?

Aiakos. A za blázny tý ostatní, by poznali tu tvorci sílu básníka; i vynesli to na tvého pána jako znalce v umění. – Než jděme domu, neb kdy koliv rozhorlí se páni, máme z toho výprask pokaždé. (Odejdu.) **Chor.** Tož hněv strašlivý v srdci svém bude hřímatet' chovat, vida, jak zuby své soupeř štíplavěmluvný si brousí, zajisté strašlivým zazuří hněvem a hrozně bude kroutit očima.

Řeci vysokochocholných pestroobrněné boje

vzniknou a víření třístek a hobliny skutků,

až slovům bujaroším on bránit se bude muže duchotvorného.

Hřívu naježiv zcuchanou kadeřo-huňaté šíje

obočí strašlivě svraští a řva bude metat

klínově sroubená slova a trámy z nich rváti

gigantickým úsilím.

Tam zas hubatoumělý zkoumatel slovíček – hladký

jazyk jak čamrha – závistně rejduje uzdou

rozseká slova a na drobty zdrmolí řečmi

ňader práci obrovskou.

32

Druhý výstup.

Dionysos, Aischylos a Eyripides.

(Vycházejí z domu, Dionysos domlouvá Eyripidovi; s nimi jdou též němé osoby, jako sluhové, jenž

váhy a míry přinášejí. Na trůnu sedí Plutony.) Eyripides (k Dionysovi). Nevzdám se nijak trůnu; nedomlouvej víc; neb tvrdím, že jsem lepší v umění než on.

Dionysos. Proč mlčíš, Aischyle? Vždyť slyšíš přec tu řeč.

Eyripides. Dřív bude mlčet velebně, tím pokaždé i v tragoediích dělával své zázraky.

Dionysos (k Eyripidovi). Človíčku dobrý! nemluv příliš z vysoká.

Eyripides. Vždyť já ho dobře znám, a dávno prohlídl jsem toho hrůzotvorce tlachozpupného

a blesko-třesko-mluvku nepřezvlastného,

úst neskročených, bezuzdných a bezvratých.

Aischylos. „Aj, vsutku, synu zelenářské bohyně?“

Ty se mnou tak, ty bídný tvorce žebráků, ty žvastosběře, hadrošiji tragický?

Ta řeč tě bude mrzet.

Dionysos. Ustaň, Aischyle! a nerozpaluj hněvem si svou útrobu.

Aischylos. Ne, ne! Dřív musím toho tvůrce mrzáků zde zřejmě odhalit, jenž takou drzost má.

Dionysos(k sluhům). Sem, hoši, s beránkem, sem s černým beránkem neb strašná vichřice se chystá vypuknout.

Aischylos. O ty, jenž monodie sbíráš Kretické, a do umění pleteš sňatky nečestné!

Dionysos. O ustaň, ustaň, mnohovážný Aischyle!

a ty, chudáčku Eyripide, z bouřky té

se vyklid, máš-li rozum, jen co nejrychlej, než v hněvu slovem jako hlava do skrání tě udeří a Telepha ti vyrazí:

ty ale, Aischyle, buď mírný, bez hněvu

se zkoušet nech, a zkoušej sám, vždyť nesluší, by básníci jako hokyně se vadili.

Ty praskáš hned a hřmotíš jako vohni dub.

Eyripides. Jsem hotov, nikterak se z toho netáhnou, dát sobě trhat, jestli chce, a trhat sám, jak zpěv tak mluvu, truchlohry to podstatu, – dát trhat, Zeys ví, Pelea i Aiola,

i Meleagra, ano třeba Telepha.

Dionysos. A co ty míníš učinit? rci, Aischyle!

Aischylos. Zde dole ovšem nechtěl bych já závodit, neb nerovný jest mezi námi boj.

Dionysos. A proč?

Aischylos. Ze se mnou neumřela poesie má, s ním ale zemřela, by mohl mluvit. Však když to žádáš, musím ti to

33

učinit.

Dionysos. Nuž, podej někdo oheň sem a kadidlo, a pomodlem se před zápasem věhlasu, ať boj ten rozsoudíme nejvýš znalecky. (Ke choru.) Vy ale Musám zpěv nějaký zapějte!

Chor. Ó panny svaté, devět dcer Divových, Musy, hledíce na břitkomluvnou a věhlasnou mysl mužů – výrokorazičů, anižto k velice chytrým, k úskočným stoupají zápasům urputné hádky, pojd'te se dívati na sílu

těchto mohutných úst, jim dadouce jadrná slova a odpadky veršů, neboť hle! zápas

věhlasu k dílu již kráčí.

Dionysos(k básníkům). Též vy se modlete, než s verši začnete!

Aischylos. Demetro! jež jsi ducha mého kojila, nechť hoden jsem tvých mystérií posvátných **Dionysos**(k Eyripidovi). Nuž, přilož také kadidlo.

Eyripides. Iděkuji; jsouť bohové tojiní, k nimž se modlím já **Dionysos**. Nějací zvláštní, rázu nového?

Eyripides. Tak jest.

Dionysos.

Tož pomodli se ke svým bohům obzvláštním!

Eyripides. Aethře, má krmi! jazyku jak čamrho, ty ostrovtipe, nozdry bystře čichavé, nechť verše, jichž se chopím, řízně odsoudím.

Chor. Velice jsme žádostiví, slyšet věhlasných těch mužů zápas básnický.

Vstupte v dráhu válečnou!

Jazyky se rozlítily,

odvahy duch obou nabyl,

srdce se rozdurdila;

mužem tedy očekávat,

že ten s vtípem uhlazeným vybroušeně promluví;

ten zas do kořán že vyrve obří slova, vyřítí se naň a zdrtí veršů jeho rejdiště.

Dionysos (k básníkům).Nuž rychle mluvit začněte, a to co říci chcete, měj vtíp, – jen žádné obrazy neb co by každý uměl.

Eyripides. Sám osobě a o tom, co já v poesii platím, chci promluvit naposled, dřív dokáži zde tomu, že šejdír je a darmotlach, a kterak obecenstvo, jež Phrynichos dřív k blbosti již odchoval, jen klamal.

Tož zakuklil a posadil leckoho na divadlo co, Achilla neb Niobu, tvář ovšem neukázal, jen přístavky to v truchlohře,

34

jež nešpetly ni tolik.

Dionysos. Bůh ví, že nic.

Eyripides. A útokem se na ně bez přetrže chor čtyřmi proudy zpěvů hnál, i oni pořád mlčí.

Dionysos. Mne těšilo to mlčení a měl jsem z něho radost ne méně než –těch žvasto led.

Eyripides. To jsi byl přece hlupák, věz upřímně.

Dionysos. Mně též se zdá. Však nač to všechno dělal?

Eyripides. Jen z kejklářství, by diváci tu seděli a čekali, až začne mluvit Nioba; než kus se vlekl dále.

Dionysos. Ten arcidarebák! Tož tak jsem od něho byl šizen?

(K Aischylovi.) Proč trháš s sebou hněvivě?

Eyripides. Že důkazy mu vedu. Když šašek tak byl natropil, a drama k polovici již dospělo, tu prohodil slov buvolích as dvanáct, tak huňatých a hřívatých, a hrozných mulišáků, jichž nikdo neznal z diváků.

Aischylos. O běda, běda!

Dionysos(k Aischylovi). Ticho!

Eyripides. Onjasného nic neřekl.

Dionysos(k Aischylovi). Nu přestaň zuby skřípat!

Eyripides. Jen Skamandry neb příkopy neb nohoorly z pavez se pnoucí, kovobušené, a slova krkolomná, jež těžko bylo uhodnout.

Dionysos. I ty můj milý Bože! vždyť jednou velmi dlouhý čas já sám jsem v noci probděl a badal, jaký as to pták ten žlutý ořekohout.

Aischylos. Ty nedouku! to byl znak, jenž malován byl na loď.

Dionysos. Já myslil, že tím Eryxis byl míněn Philoxenův.

Eyripides. A měl on do tragoedie ikokse přibásniti?

Aischylos. Ty zlořečenče! co pak ty jsi všecko do ní vbásnil?

Eyripides. A přec ne kozlojeleny, jak ty, a ořekokše, což na kobercích z Médie jen malováno bývá. Já ale, když jsem od tebe byl tragoedii převzal, tak nabubřelou bombastem a tíhou frásí nudných, hned jsem ji hezky zhubenil a odejmul jí váhu tu písničkou a procházkou, tu drobnou bílou cviklou, k níž hojně šťávy tlachanin, z knih scezené jsem přidal, pak jsem jí arie dal jíst a kousky Kephisophonta. Já také maně nežvástal a neslátal, co přišlo, kdo vyšel ven, ten musel hned svůj rod a původ hlásit pro celé drama.

Aischylos. Lépe tak, než kdyby tvůj byl hlásil.

Eyripides. A od slov prvních nikoho jsem lenit nenechával; mně žena mluvit musela, a zrovna tak i otrok, oso a pán tak jako holčice a babička.

Aischylos. A neměl jsi za tu smělost potrestán být smrtí?

Eyripides. Pán Bůh zachraň, tak jednal jsem co demokrat.

Dionysos. Můj milý! nechrne toho, neb rozbor o tom nebývá tvou nejkrásnější stránkou.

Eyripides. Pak naučil jsem mluvit tytady.

(Ukazuje na obecenstvo.)

Aischylos. Nepopírám, však, nežli jsi je naučil, měl dřív jsi v půli puknout.

Eyripides. Cvik míti v něžných měřidlech a umět slova kroužit, zřít, chápat, vnímat, osnovat, lest strojit, brojit, dychtit, hned podzírat a prozírat vše kolem.

Aischylos. Nepopírám.

Eyripides. Já představoval domácnost, jak žijem a jak tyjem,— ač jsem mohl
toho hanu mít, neb jsouce toho znalci

35

mně mohli zhanět umění; – já nechtěl hromotřeskem je vyrušovat v chápání a omamovat tvory, jak Kyknos, Memnon na ořích rolníčko-cetko-pestrých.

Též žáky naše rozeznáš, jak moje tak i jeho.

Hle jeho jsou Phormísios a sprosták Megaihetos, vousáči – s troubou – s oštěpem, smrk-šklebky-ohýbali.

A moji ale Kleitophon a Theramenes svižný. Dionysos.

Theramenes? Tot' moudrý muž a ve všem spůsobilý, jenž upadne-li v nesnáze a blízek již je zkázy, hned z nesnází zas vyvázne, tot' chytrák a ne Chiák.

Eyripides. V té moudrosti jsem zajisté ty všechny tady vycvičil,

neb logiku a kritiku

jsem do umění zavedl,

že nyní každý chápe vše

a zná; vše i svou domácnost již lépe řídí nežli dřív,

a přihlíží: Co s věcí tou?

kde toto mám, kdo to mi vzal?

Dionysos. Ba věru, každý Athéňan, jak vstoupí nyní do domu,

hned křičí na své otroky a slídí: Kam se poděl džbán?

Kdo ukousl zas hlavičku

té sardeli? A letošní

ta miska také nebožkou.

A kde jest česnek včerejší?

Kdo ohryzl tu olivu? –

Dřív seděli a čuměli,

jak mazlíkové mámini,

pravé to hloupé vařbuchy.

Chor. „Zdaž pak to vidíš, jasný Achille?“

Nuže, co odvětiš na to?

Jenom se střež,

by tě neuchvátil vztek

a tě nevynesl z dráhy,

když tak hrozně mluvil o tobě.

Pročež, muži šlechetný!

neodpovídej mu v hněvu,

nýbrž stáhnuv plachty, jenom

36

konce jejich vláti nech,
a pak rázně, rázně vesluj,
pozoruje,
ažáž vítr pohodlný,
vítr stálý dostaneš.

Náčelník choru(k Aischylovi). Nuže, jenžto jsi první z Hellena fráse velebné vztýčil jak věže, a nám ozdobil tragické tretky, směle spustiž teď veškery proudy.

Aischylos. Pro to setkání hněvem se chvěju, azlostí útroba moje se bouří, že s tím hádat se mám; než aby se nechlubil, že jsem v nesnázi před ním: Tedy pověz mi, pro jaké cnosti hoden jest obdivu našeho básník?

Eyripides. Obratnost a pak poučnost jsou to, jestli lepšími učinit v městech lidi dovedem.

Aischylos. A však, jestliže sám jsi to učinit nedoved nikdy, nýbrž z řádných a poctivých lidí jenom hanebné bídáky zdělal, jaký trest bysi zasloužil za to?

Dionysos. Smrt, i ani se dále ho neptej.

Aischylos. Nuže pomysli, jací to občané byli, ježto jsi ode mne přejal, muži to řádní, sáhových postavy, žádný takový pan-občan-vyklouz, ani šotek a uliciválek, ani filuta, jakoví teď jsou. Každý kopí a oštěpy sršel, každý bělochocholaté přílby, mlaty sršel a kovovou brni, sršel udatnost sedmeroštíťou.

Eyripides. Příliš daleko jde již ten nešvár.

Dionysos. On mne rozdrť samými helmy.

Eyripides. Jak jsi to učinil, že jsi odchoval takové statné a šlechetné muže?

(Aischylos mlčí.) **Dionysos.** Mluv přec, Aischyle! nebud tak příliš zpupný a hrdomyslně hněviv.

Aischylos. Drama jsem stvořil Area plné.

Dionysos. Jaké pak?

Aischylos. Hrdin sedmero u Theb.

Všecek muž, kdo je viděl, zahořel bojem a toužil hrdinou býti.

Dionysos. To jsi však právě udělal špatně neboť z Thebských jsi učinil takto muže hrdší a chtivější boje; zato bysi měl dostati výprask.

Aischylos. Vždyť vám též bylo volno tak jednat, vy však jinam jste schýlili mysl. – Pak jsem Peršany dával a do srdcí občanů vštípil horoucí touhu, vezdy vítězit nad soky, tím, že jsem oslavil hrdinný skutek.

Dionysos. Sám jsem z toho měl radost, an Dareios dávno zemřelý mluviti začal a chor najednou do rukou tleskal a zavolal s velkým jásotem *Jauoi*.

Aischylos. Látky takové zpracovat sluší básníkům. Pohled' do časů dávných, kterak výteční oni básníci vezdy k prospěchu bývali lidstvu. Jak nás vyučil Orpheys svěcením zbožným a krutých zdržet se vražed, potom Musaios neduhů léčbě a prorocké věštbě. Hésiodos pak jak se vzdělává zem, kdy je sklizně a kdy je čas orby; a božský Homéros, proč té slávy a pocty došel než že nás naučil šlechetným věcem: muže obrnit, řaditi voje a bojovat statně.

Dionysos. Ale Pantákla, toho nešiku přec nevyčvičil, neboť onehdy, když vedl průvod, připnul si přílbici dřív a pak teprv chystal se na ni nastrčit chochol.

Aischylos. Avšak jiné a mnohé hrdiny vycvičil, jeden z nich Lamachos heros. Básně dle vzoru jeho duch můj vytvořil mnoho hrdinských postav: Teykra, Patrokla, srdce ta lví, bych takto každého občana natchnul, aby se snažil jim se vyrovnat, kdykoliv uslyší válečnou troubu. Avšak nikdy jsem, Zeys ví, nebáslil nevěstky jak Stenoboia a Phaidra, nikdo zajisté neví, že bych kdy nějakou milostnou ženu byl báslil.

Eyripides. Ovšem Aphroditina vděku nebylo v tobě.

Aischylos. A také nebud'! Ale na tobě a tvých namnoze mnoho Aphrodity jest
lpělo, až tě samého uvrhla v záhubu.

37

Dionysos. Pán Bůh mne netrestej, to jest to právě, neb co jsi o jiných ženách byl básnil, to tě konečně samého stihlo.

Eyripides. Jakou, člověče bídný, škodu kdy obci činily mé Stenoboiy?

Aischylos. Že jsi počestné paní a mužů počestných ženy tak velice svedl, že pak raději rozpuku pily z hanby pro tvoje Bellerophonty.

Eyripides. Což jsem jinače pověst o Phaidře složil než jak už stávala dávno?

Aischylos. Ovšem jak stávala, avšak takovou neřest dlužno jest básníku skrývat, ne vynášet a v divadle hráti; nebo jako je učitel k tomu, aby chlapečky ve cnosti cvičil, tak jsou básníci pro muže zralé. Proto máme jen šlechetné mluvit.

Eyripides.

Ale když mluvíš v Lykobatech a Parnétských výšinách, což jest to také učiti šlechetným věcem, kdežto po lidsku přec se má mluvit?

Aischylos. Ó ty bídničce, vždyť je přec třeba, k myšlénkám a názorům velikým také příhodná slova si tvořit. 1060

Podobně slušno, by polobůh slovy nad jiné velebnějšími mluvil, neboť i roucho, jež nosí, větší skvostnost a nádheru než naše jeví. Než co ode mne začato řádně, zhyzděno tebou.

Eyripides. Čím jsem to zhyzdil?

Aischylos. Nejprve že jsi navěsil na krále hadry, aby takto se stali lidu pohledem lítostným.

Eyripides. Jakou pak škodu jsem sposobil, učiniv takto?

Aischylos. Tu, že nechce teď z boháčů nikdo nákladem vlastním vypravit koráb, nýbrž oděn jsa v hadry pláče a říká, že je chudobou sklíčen.

Dionysos. Pro svatou Demetru! a má pod těmi hadry roucho z nejtenčí vlny, a když takovou řečí se vylhal, na rybím trhu se vynoří opět.

Aischylos. Potom, že jsi je vycvičil v planém žvastu a vyučil jalovým tlachům; proto stojí teď zápasný prázdný, proto zadnice zhubly a scvrkly jinochům našim, těm tlachalům planým; za to umí teď přímorci naši vůdcům svým se protivovat; – když já jsem ještě na živu býval, neznali nežli o suchar volat, neznali nežli rhyppapai křičet.

Dionysos. Ano, Apollon ví, a veslaři v dolejším pořadí do huby prdět, druha pokakat, a když vystoupí z lodě, někoho ze šatů obrat, teď jen hádat se a ne veslovat, jen se plaviti sem a plavit tam.

Aischylos. Kterou vinen on není neřestí?

Svodnice uvedl na scénu,

ženštiny v svatyni rodící,
dívčiny se bratry ložnicí,
řečnice, že prý „*neiítjeat*“.

Z toho pak pošlo, že naše město plno jest bídné písarské roty, takových lidoopů a
šašků,

kteríž věčně lid šálí a šidí;

nést však pochodeň nikdo už

nezná pro samý necvik v zápasně.

Dionysos. Zeys ví, ano, že puknout jsem mohl smíchem o Panathénaiách, když
tu chlapík loudavý, bledý a tlustý shrbeně běžel a pozadu zůstav

strašlivě dělal. Hrnčíři ale

38

v bráně ho začali dlaněmi tlouci
do břicha, boků, zadnice, kyčlí;
on pak, když ho tak dlaněmi bili,
zaprděl k tomu,
pochodeň zhasil a útek‘.

První polochor. Velké věci, tuhý zápas, kruté boje nastanou; těžko být tu rozsudím: Ten se mocně rozpřáhne, onen zase umí kroutit se a lstivě napadat. Při jednom však nezůstaňte, když tak rozličné a mnohé k hádkám máte příčiny, Proto oč se vadit chcete, mluvte, dorážejte, odhalte zánovné i zastaralé, s odvahou cos chytrého a věhlasného promluvte.

Druhý polochor. Kdybyste se báli, že snad obecenstvo nemá dost vzdělanosti, rozumět vašim řečem subtilným, to žádnou starost nemějte, již tomu není tak, v bitvách těch jsou vysloužilí; každý má svou knížku, z níž se učí vkusu dobrému; vždyť jsou hlavy převýborné, k tomu ještě vybroušené, pročez bez strachu se pusťte do všeho, toť obecenstvo samých znalců výtečných.

Eyripides(k Aischylovi). A nyní ku prologům tvým se obrátím, bych takto nejprvnější tragoedie část nejdříve zkoušel tomu výtečníkovi. – Byl nejasný, když děje proběh udával.

Dionysos. A který budeš zkoušet?

Eyripides. Velikou jich část. Tož nejprve ten z Oresteiy deklamuj.

Dionysos. Ať každý mlčí; Aischyle! nuž deklamuj.

Aischylos. „*Podzemský Herme! vládce z moci otcovy,*

„*bud’ prosícímu záštitou a pomocí,*

„an v tuto zemi přicházím a vracím se.“

Dionysos. Máš něco k vytýkání?

Eyripides. Ovšem, přes tucet.

Dionysos. Vždyť toho všeho není víc, než verše tři.

Eyripides. A každý z nich má víc než dvacatero chyb. (Aischylos nevrle bručí.)

Dionysos. Slyš radu mou a mlč, Aischyle! sice ti k třem těmto veršům ještě víc chyb udělá.

Aischylos. Já jemu mlčet?

Dionysos. Kdybys mě chtěl poslechnout.

Eyripides. Hned z prvu chybil, až to nebe proráží.

Aischylos. Hle, co to blábolíš!

Dionysos. Mně na tom nesejde.

Aischylos. Jak že jsem chybil?

Eyripides. Ještě jednou deklamuj.

Aischylos. „*Pozemský Herme! vládce z moci otcovy.*“

Eyripides. A což pak nemluví Orestes na hrobě to otce zemřelého?

Aischylos. Ano zajisté.

Eyripides. A nepraví, že, kdyžto jemu zavražděn byl otec rukou ženskou a to násilně a tajnou lstí, tu Hermes při tom vládu měl?

Aischylos. Ne toho, nýbrž Herma, dárce blahosti on vzývá, – podzemského, pravě výslovně, že čestný tento úřad dostal od otce.

Eyripides. To's ještě více chybil, než jsem myslel sám, když od otce má čestný úřad podzemský.

Dionysos. Jest tedy lupič hrobů z moci otcovy.

39

Aischylos. Ty, Dionyse, chytrou kaši nejídáš.

Dionysos(k Aischylovi). Verš druhý deklamuj. (K Eyripidovi.)Dej pozor na chyby.

Aischylos. „*Bud’ prosícímu záštitou a pomocí,*

„an v tuto zemi přicházím a vracím se“

Eyripides. Věc jednu řekl dvakrát mistr Aischylos.

Aischylos. Jak to?

Eyripides. Dej pozor na řec, já to vyložím. „V zem tuto, praví, přicházím a vracím se.“ Vždyť *přicházím a vracím*

se jest totožné.

Dionysos. I na mou! jako kdyby řekl sousedu: Půjč mi tvůj korec, aneb nechceš-li, tvůj strych.

Aischylos. Tak tomu není nikterak, ótlachavý ty člověče! verš ten je naskrz výtečný.

Dionysos. A kterak? pouč mne, proč to tak povídáš.

Aischylos. Do země může jiti ten, kdož má svou vlast a bez pohromy všeliké tam přichází, nosvšak utečenec přichází a vrací se.

Dionysos. Ivýborně! Co, Eyripide, odvětiš?

Eyripides. Že do své vlasti nepřicházel Orestes, neb přišel tajně bez svolení vládce.

Dionysos. Ivýborně! ač nechápu, co povídáš.

Eyripides. Nuž, chystej jiný verš.

Dionysos. Tož rychle, Aischyle, jej vyprav, (k Eyripidovi) a ty pozoruj, kde chybeno.

Aischylos. „*Zde k tobě volám otče na tvé mohyle, „ó slyš, ó poslyš mne!“*

Eyripides. To již je podruhé, vždyť *slyš* a *poslyš* patrně jest totožné.

Dionysos. On ale mluví k zemřelým, ty darebo! jichž nedostihneš ani trojím voláním.

Aischylos. Jak skládáš ty své prology?

Eyripides. To povím hned. A řeknu-li cos dvakráte a shledáš-li v nich slůvka zbytečného, vplyj přede mnou.

Dionysos. Tož deklamuj, mně náleží jen poslouchat na správnost veršů ve tvých prologách.

Eyripides. „*Byl na počátku mužem šťastným Oidipus.*“

Aischylos. U Diva, nijak, nešťastný byl původem, neb o něm dřív než narozen a zplozen byl již věstil Apollon, že otce zavraždí; jak mohl býti mužem šťastným z počátku?

Eyripides. „*Pak stal se nejbídnějším ze všech smrtelných.*“

Aischylos. U Diva, nijak, ani nepřestal jím být. A kterak ne, neb sotva že se narodil, již v hrnci vyložen byl času zimního, by otce-vrahem nestal se, až doroste; a k Polybovi přišel s nohou opuchlou, pak za choť pojal stařenu, sám jiných jsa, a k tomu vlastní matku svou; a konečně sám sebe oslepil.

Dionysos. Byl šťasten, jakoby snad s Erasinidem byl velel na moři.

Eyripides. Tot' jenom žert; já správně skládám prology.

Aischylos. U Diva, nebudu ti slovo každické ve verši trhat, ale s boží pomocí pouhým džbánem zničím každý prolog tvůj.

Eyripides. Mé prology ty džbánem?

Aischylos. Ano, jediným, neb tak je skládáš, že se všechno srovnat dá, tu tlumok, tady džbán a kožich beraní v tvých jambech. To ti okamžitě dokáží.

Eyripides. Že dokážeš?

Aischylos. Tak pravím.

Dionysos. Tedy deklamuj.

40

Eyripides. „*Aigyptos, jak dí mnohorožšířená zvěst,*
„*se syny padesáti veslem plaveckým*
„*sem do Arga se dopravil.*“

Aischylos. A rozbil džbán.

Eyripides. Co jest to s tímto džbánem? Mám mu jednu dát?

Dionysos. Ideklamuj mu jiný prolog, ať to zví.

Eyripides. „*Hle Dionysos, thyrsy krásně ozdoben*
„*a kozí srnčí s pochodněmi s Parnasu*
„*se vznáší veda chorovod.*“

Aischylos. A rozbil džbán.

Dionysos. Ó běda, opět džbánem udeření jsme.

Eyripides. Což na tom záleží; však k tomu prologu mu možno nebude zas džbánek přivěsit.

„*I není rnuže, jenž by ve všem šťasten byl.*

„*ten z rodu šlechtného chůd jest na statky,*

„*a ten, ač z nízkého je rodu –*“

Aischylos. Rozbil džbán.

Dionysos. Eyripide!

Eyripides. Což?

Aischylos. Seber plachty, radím ti, neb z toho džbánu bude bouře veliká.

Eyripides. Tot', při Demetře, nečiní mi starostí, neb nyní jemu sami džbánek roztlučem.

Dionysos. Mluv něco jiného, však pozor na džbánek.

Eyripides. „*Když v dobách oněch Kadmos, Agenorův syn, „byl opustil Sidónské město -“*

Aischylos. Rozbil džbán.

Dionysos. Človíčku bláhový! kup od něho ten džbán, by všechny prology nám nerozbil.

Eyripides. Icož! Já koupit od něho?

Dionysos. Kdybys chtěl poslechnout.

Eyripides. To nijak, – neb mám ještě množství prologů, k nimž nebude nám moci džbánek přivěsit. „*Když, Pelops, Tantalovec slavný, do Pisy „se ubíral na ručích ořích -“*

Aischylos. Rozbil džbán.

Dionysos. Hle, tu to máš, zas nám ten džbánek přivěsil; tož človíčku, na všečen způsob kup si ho; vždyť krásný dostaneš a dobrý za obol.

Eyripides. U Diva ne, mám ještě dosti prologů. „*Hle Oineys na úrodných nivách -“*

Aischylos. Rozbil džbán.

Eyripides. Nech přece celý verš mne dříve odříkat. „*Hle Oineys, na úrodných nivách bohatou „zen sebrav, oběť přinášel -“*

Aischylos. A rozbil džbán.

Dionysos. To mezi obětí? A kdo mu, to zas vzal?

Eyripides. Můj milý! nech ho; na to ať nám odpoví. „*Zeys někdy, jak jde o tom*

pověst pravdivá -“

Dionysos. Jsi ztracen, neb ti zase řekne: Rozbil džbán. Vždyť džbáněk tento na všechněch tvých prologách ti vyrůstá jak ječné zrno na očích. Než, uvšech bohů! obrat' se teď k písničkám.

41

Eyripides. I tot' mu mohu dokázat, jak chatrnýmje pěnnotvorcem, pořád totěž básnícím.

Chor. Jaké věci se budou dít?

Já bych musel se rozmýšlet, jaké chyby as vynajde
muži, jenž víc a krásnější chory složil než veškeři
básníci nynější.

Ano musím se diviti,

co as pohaní tomu

bakchickému knížeti;

strach mi o smělce toho.

Eyripides. Ópísně úžasné, to hned se ukáže, neb všechny jeho písne v jednu seberu.

Dionysos. Já vezmu kaménky a budu počítat.

Eyripides(s průvodem flétny).Phthiský Achille! medle muže-vražednou uslyševha! ránu, proč nekvapíš na pomoc?

Herma velebíme co praotce my jezeřane. Ha! ránu, proč nekvapíš na pomoc.

Didnysos. Dvě rány jsi už dostal, Aischyle!

Eyripides. Poslyš slávo Achajských, mnohovládny Atreův syne! Ha! ránu, proč nekvapíš na pomoc.

Dionysos. To již je třetí rána, Aischyle!

Eyripides. Svate' bud ticho! blízky jsou Melissy, dům nám otevrou Artemidin.

Ha! ránu, proč nekvapíš na pomoc.

Moc mám hlásati věštby žehnané mužům těm na pout'. Ha! ránu, proč nekvapíš na pomoc.

Dionysos. Ó Dive králi! jaká zásoba to ran. Já musím ihned do lázně se odebrat, neb ledviny mám ranami již oteklé.

Eyripides. Ne hned, až druhou sazbu písní uslyšíš, dle melodie na citeru složenou.

Dionysos. Tož zkus to, jenom ránu k tomu nepřidej.

Eyripides. Jakož Achajských dvoutrunní sílu, Hellady mládež
mrnkybrnkymrnkybrn

poslal co sfingu, pohrom to vládkyni psovskou, mrnkybrnkymrnkybrn.

s oštěpem a mstivou pravicí peřenec bouřný, mrnkybrnkymrnkybrn

za kořist dada hltavým fenám oblakoplavným, mrnkybrnkymrnkybrn

což vrhá se na Ajanta.

Mrnkybrnkymrnkybrn.

Dionysos. Což jest to mrnkybrn? Tož v Marathonu snad neb někde u vodařů jsi ty písně nasbíral?

Aischylos. Což jsem ty krásy opět s krásou nespojil, bych na tom samém luhu Musám posvátném své květy s Phrynichem se nezdál sbírat? Než tento snáší ze všech písní kurevských, z popěvek Karských, z Meletových skolií, z not ku pohřbu i tanci. To hned dokážu. Dej někdo lyru sem! Však k čemu potřebí tu lyry; kde je ona; která na hrnek zná tlouci? Sem pojd', Muso Eyripidova! k jaké to sluší zpívat písně takové.

(Vystoupí baba s hrncem.)

42

Dionysos. I nehrála ta Musa někdy lesbicky?

Aischylos (s průvodem hrnce babina).

Ledňáčkové, již u věkovitých vln okeanu šveholíte,

zvlažující těla mokrou

křídel kapkou, rosou pokropeni; a vy pavouci, již v koutku tichounce vy vy vy
vy vy vytahujete prsty předito napnuté na stav, vratidla zpěvného péči; kdež
flétnomil delfín, plesaje kol lodě blankytoznaké, věštby a dráhu zvěstoval;
vínokvěté rozkoš révy,

strastiulevné hrozně kotouče, ovin mne, ó dítě, náručí!

(K Dionysovi.)

Znamenáš ten rozměr?

Dionysos. Ovšem.

Aischylos. Znamenáš jej v skutku?

Dionysos. Ovšem.

Aischylos(k Eyripidovi).

Ty, jenž věci také pášeš, troufáš si mé písně hanět, ty, jenž dle dvanácti kousku
Kyreniných písně pášeš?

Tož takové jsou písně tvoje, ještě chci teď ukázat tvých monodií způsobu.

Ó ty černožraké noci

temno! jakou mně

strašlivou snu postavu

ze tmy posíláš?

Sluhu Aidova,

duši bezduchou,

syna noci černavé,

tváří hrozných, strašivých, černo – rubáše – rouchého, ukrutnou vraždu, vraždu
ve zraku, ohromné spáry na rukou?

43

Než ó služby, svíce mi rozzěte, ve vědrách rosu mi z řeky přineste, ohřejte vodu, abych opláchla božský ten sen.

Hoj, božstvo ty mořské!

tot' ta zvěst! hoj čeládko!

viz tyto přízraky strašlivé: kohouta mého ukradši

prchla Glyka.

Nymfy pahorkorodé,

ó Káčo, chytň ji.

Já ubohá byla jsem právě práce své pečlivá,

nití plné vřeten

rukou vr vr vr vr vr vrtíc předla jsem přízi, abych časně zrána na trh ji

nesla a prodala.

Ont' uletěl, do aethru přelehkým perutí machotem, mně žal, ó mně žal zastaviv;
slze, slze hořké z očí kanou mi, kanou mi ubohé!

Krefané, ó dítko Idy,

chopte se luků a pomozte, hýbejte údy, dům kolem otočte.

Také ty Diktyno panno, Diano sličná,

vezmi své psíčky a *proslid' dům ze všech stran.

Ty dcero Divova zvedni přehbitou rukou pochodeň dvouplamennou, Hekato! a posvět mi do domu Glykina, bych krádež vyslídila.

Dionysos. Již konec s písňemi!

Aischylos. Mám toho sám již dost. A nyní toho tady k váze zavést chci, ta sama naši poesii rozsoudí, a zkoušku učiní na tíži našich slov.

Dionysos. Tož pojd'te sem, když musím učinit i to a sýrařiti s básníků těch uměním.

Chor.

Divné jsou ty chytré hlavy.

Zas tu jiná podívaná, plná nesmyslů a novot;

kdož by vynášel to jiný?

Věru, kdyby mně to řekl

44

jenom člověk ledabylý,
nevěřil bych, nýbrž myslil,
že si šašky tropí.

Dionysos. Nuž postavte se oba k váze.

Aischylos a Eyripides. Tady jsme.

Dionysos. A chopte se jí a své verše říkejte, a nespust'te se dřív až na vás zakukám.

Aischylos a Eyripides. Již držíme.

Dionysos. Ted mluvte verše na váhu.

Eyripides. „*O neměl Ar gin koráb nikdy prolítnout*“

Aischylos. „*O řeko Sperchejská, ty skotu pohove.*“

Dionysos. Kuku. Tož spust'te se. O mnohem hloubějise tento svážil.

Eyripides. Což je toho příčinou?

Dionysos. Že řeku k tomu přiložil a vlnařsky svá slova vodou jako vlnu navlažil, ty ale slovo letavé jsi přiložil.

Eyripides. Ať říká jiný verš a zas se postaví.

Dionysos. Chopte se opět.

Aischylos a Eyripides. Již se stalo.

Dionysos. Říkejte!

Eyripides. „*Krom slova nemá Peitho chrámu jiného*“

Aischylos. „*Smrt z bohů jediná si darů nevšímá*“

Dionysos. Ted pusťte, pusťte! Zas verš jeho vážil víc, neb položil tam smrt, jež zlo jest nejtěžší.

Eyripides. Já Peitho, slovo nejkrásněji řečené.

Dionysos. Jeť Peitho lehké zboží bez vší rozvahy; než jinou věc si hledej těžce závažnou, jež táhne, cosi velkého a mocného.

Eyripides. Kde ale mám věc takovou, kde?

Dionysos. Povím ti: *Viz kostky, dvě a čtyry vrhl Achilleys.*“ Než říkejte, neb vážím vás teď naposled.

Eyripides. „*Kyj kovotěžký mocnou chopil pravicí.*“

Aischylos. „*Vůz přes vozy a přes mrtvolu mrtvola.*“

Dionysos. Již tebe zase ošidil.

Eyripides. A kterak pak?

Dionysos. Dva vozy na to vložil a dvě mrtvolu, sto nakladačů by tím ani nehnulo.

Aischylos. Ne verš již proti verši, nýbrž ať on sám i děti, žena, Kephisophon na váhu si vylezou a sednou s všemi knihami, já ale řeknu dva své verše toliko.

Dionysos. Ó drazí muži! nechci vám být rozsudím, neb nerad bych si někoho z vás rozhněval, vždyť v tomto mistra ctím a ten mou rozkoší.

Pluton. To nepořídíš, proč sem vlastně přicházíš.

Dionysos. A rozhodnu-li?

Pluton. Vezmeš s sebou jednoho, jež vyvolíš, bys nepřicházel nadarmo.

Dionysos. Izaplať Pánbůh! Nuže, tedy poslyšte: Já přišel dolů pro básníka.

Eyripides. K čemu pak?

Dionysos. By spasené jím město chory slavilo. Kdož tedy z vás by městu uměl poradit cos prospěšného, toho

45

míním s sebou vzít. Prv jaké o Alkibiadu mínění má každý z vás? s ním stůně město přetěžko.

Eyripides. Co soudí o něm město samo?

Dionysos. Lásku má i záští k němu a přec jenom mít ho chce. Než povězte, co sami o něm soudíte.

Eyripides. Mám v nenávisti občana, jenž spasit vlast je liknavý, jí ale škodit kvapivý, jenž chytrý sobě pro vlast nemá důvtipu.

Dionysos. Ipro Bůh, výborně! A co pak soudíš ty?

Aischylos. Lví štěně nemáš nikdy v městě pěstovat.

Dionysos. A zvláště lva bys neměl v městě pěstovat.

Aischylos. když jsi je vypěstil, služ jeho spůsobům.

Dionysos. Ipomoz Pán Bůh, těžko tu být rozsudím; ten mluvil věhlasně a ten zas přejasně. Než pověz každý ještě jedno mínění, o vlasti, což jí k spáse byste věděli.

Eyripides. Bud Kinesias křídlem Kleokritovi, a vítr ponese je mořem širokým.

Dionysos. Toť ovšem k smíchu, ale zdaž to smyslu má?

Eyripides. A válčit budou na moři a z karafín lít ostrý ocet nepřátelům do očí. (Dionysos nevrle se odvrací.) Však něco vím a chci to povědít.

Dionysos. Tož mluv.

Eyripides. Když, co teď nevěrné, za věrné budem mít a věrné za nevěrné;

Dionysos. Jak? To nechápu. Mluv méně učeně a více zřetelně.

Eyripides. Když občanům, jimž víru nyní dáváme, již věřit nebudem, a jimiž

hrdáme, brát budem k službám, foť nám může spásou být. Neb když jsme s těmi nešťastni, tož můžeme, když budem jednat opačně, být spaseni.

Dionysos. I dobře, Palamede, hlavo přemoudrá! Je tvůj to nález nebo Kephisophontův?

Eyripides. Jen můj, však karafiny Kephisophontův.

Dionysos(k Aischylovi).Co pravíš ty?

Aischylos. Dřív pověz, mužů jakýchtoužívá město; zdali výtečných?

Dionysos. I toť; ty nenávidí zle.

Aischylos. Má radost z darebných?

Dionysos. To nijak, ale užívá jich z nucení.

Aischylos. Jak může město takové kdo zachránit, když ani bunda ani plášť mu nesluší.

Dionysos. Tož pro Bůh! něco najdi, by zas vybředlo.

Aischylos. Tam bych to řekl, zde však nechci nikterak.

Dionysos. Ó ne tak, pošli dobrou radu nahoru.

Aischylos. Když považovat budou zemi nepřátel za vlastní svou a svou za zemi nepřátel, loď za bohatství, za chudobu bohatství.

Dionysos. Toť dobře, ale soudce sám vše spolíká.

Pluton(k Dionysovi). Již tedy rozsud'.

Dionysos. Toto jest váš rozsudek: „*Já vezmu toho, koho duše miluje.*“

Eyripides(k Dionysovi).Bud' bohapamětliv, při nichž jsi přísahal, že mne si vezmeš; vyvol svoje přátele.

Dionysos. „*Tot' jazyk přísahal.*“ Já volím Aischyla.

Eyripides(k Dionysovi). Co's učinil, ó prahanebný člověče!

Dionysos. Co? Aischylu jsem přiřknul vítězství. Proč ne?

Eyripides(k Dionysovi). Ten zločin spáchav můžeš na mne pohlednout?

46

Dionysos. „*Co zločin? když se obecenstvu nezdá tak?*“

Eyripides. Ty hanebníku! necháš mne tu mrtvého?

Dionysos. Kdož ví, zdaž „*živu býti není umřítí*“ a žití pití a ten spánek župánek?

Pluton. Ted', Dionyse, pojd'te dovnitř.

Dionysos. K čemu pak?

Pluton. Bych vás, než odplujete, pohostil.

Dionysos. Itoť je dobře, Bůh ví, to se hněvat nebudu.

(Odejdou.)

Chor. Kterak blažen je přece muž, kterýž rozum si vybrousil; toť lze poznati z mnohého.

Tak muž tento, že projevil věhlas, domů se vrací zas

svojim občanům k prospěchu, svým též příbuzným k prospěchu, poněvadž jest rozumný.

Blaze tedy, nesesedět

se Sokratem při tlachu,

opovrhnuoc musami

a vši minouc velebnost

tragického umění.

Ale s vědou subtilnou,

s čirycary hloupými

pilnou lenost provádět

sluší muži zbrklému.

Pluton. Nuže Aischyle, zdráv se ubírej a buď prospěšnou radou ochráncem městu našemu, ostře pokárej všechny třestěnce, jakých přemnoho. (Dává mu provazy, dýky a jiné nástroje vražedlné.) To tady přines Kleophontovi, a tady toto výběrcím, Myrmékoví a Nikomachovi, – to Archenomovi; řekni jim, aby co nejrychleji ke mně sem přišli a nedleli, neboť jestliže rychle nepřijdou, tož že je, známky jim vypáliv, k sobě spoutané s Leykolophovým Adeimantem pod zem co nejrychleji zprovodím.

Aischylos. Rád to učiním, ty však odevzdej trůn můj Sophoklu k střežení, aby jej pro mne zachoval, kdy bych jednou zas přišel sem dolů, neb jsem usoudil, že on druhý po mně věhlasem. (Ukazuje na Eyripida.) Avšak pomni, by člověk ten prohnáný, tento šašek a taškář prolhaný nikdy a nijak na tento trůn ani donucen nesešel.

Pluton. Tož posvěťte svatými svícemi již tomuto muži a provod'te ho vlastními jeho písněmi a zpěvy s jásavou oslavou.

Chor. Nejprve šťastnou a blaženou cestu, podzemská božstva!

udělte básníku, anto se loučí, k světlu se bera, městu pak našemu k velkému blahu domysly blahé, abychom svízelů velkých a žalných válečných srážek jednou již zbaveni byli, pak může Kleophon neb kdo toho je žádostiv válčiti na svém otcovském statku.

